

ನವರಾತ್ರಿ

ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಗಳಿಗೆ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಭಾರತೀಯರು ಹಬ್ಬಗಳ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಇಹ ಪರಗಳೆರಡರ ಸಮನ್ವಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಕಾಪಾಡುವ ಭಗವಂತನನ್ನು ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡು ಶರಣಾಗುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ನಿತ್ಯ ಜೀವನದ ಏಕತಾನತೆಯನ್ನು ಮುರಿದು, ಉಲ್ಲಾಸ ಉತ್ಸಾಹಗಳನ್ನು ಆವಾಹಿಸಿಕೊಂಡು, ಬದುಕನ್ನು ನವೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು- ಇವು ಹಬ್ಬಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದರ ಹಿಂದೆ ಇರುವ ಮುಖ್ಯ ತತ್ವ. ಉತ್ಸವವೆಂಬುದು ಯಾವತ್ತೂ ಉತ್ಸಾಹ ವರ್ಧಕ. ಹಿಂದುಗಳಂತೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೂಪಗಳನ್ನು ಪರಿಭಾವಿಸಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಹಿಂದೂ ಹಬ್ಬಗಳು ಸಂಖ್ಯಾಬಾಹುಳ್ಯದಿಂದ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ವೈವಿಧ್ಯದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವಂಥವು. ಹಿಂದುಗಳ ಹಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿ ನವರಾತ್ರಿಗೇ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಇದೊಂದು ದೀರ್ಘವಾದ ಹಬ್ಬ. ಹೆಸರೇ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ, ರಾತ್ರಿಯ ಆಚರಣೆಗೇ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ. ಆಶ್ವಯುಜ ಶುಕ್ಲ ಪುತಿಪದೆಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ನವಮಿಯವರೆಗಿನ ಒಂಬತ್ತು ರಾತ್ರಿ ಶಕ್ತಿ ರೂಪಿಯಾದ ಭಗವತಿಯ ಆರಾಧನೆಗೇ ಮೀಸಲು. ಮರುದಿನ ಬರುವ ದಶಮಿಯೇ ವಿಜಯದಶಮಿ. ಹೀಗೆ ಹತ್ತು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಈ ಸುದೀರ್ಘ ಹಬ್ಬವನ್ನು 'ದಸರಾ' ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ದಸರಾ ಎಂಬುದರ ಮೂಲ 'ದಶಹರ' ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದ. ಅದರರ್ಥ 'ಹತ್ತು ದಿನಗಳು' ಎಂದೇ. ಮಳೆಗಾಲ ಮುಗಿದು, ಭೂಮಿ ಹಸುರಾಗಿ, ವಾತಾವರಣ ನಿರ್ಮಲವಾಗಿ, ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳಿ ಮೋಡಗಳು ತೇಲಿ, ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಚ್ಚನೆಯ ಪೈರು ತೊನಿದಾಡುತ್ತಾ, ಜೀವನೋತ್ಸಾಹ ಪುಟಿಯುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಶರತ್ ಕಾಲದ ಪ್ರಶಾಂತ ಸುಂದರ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಪಾಲಿಸುವ ಮಾತೃತ್ವವನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಔಚಿತ್ಯಪೂರ್ಣ. ಜಗನ್ನಾತೆಯನ್ನು ಮಹಾಕಾಳಿ, ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಮಹಾ ಸರಸ್ವತೀ- ಎಂಬ ಮೂರು ಮುಖಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಭಾವಿಸಿ ಪೂಜಿಸುವುದೇ ನವರಾತ್ರಿಯ ಮುಖ್ಯ ಆಚರಣೆ. ಮೊದಲ ಮೂರುದಿನ ತಾಮಸಗುಣ ಪ್ರಧಾನಳಾದ

ಮಹಾಕಾಳಿಯನ್ನೂ, ಅನಂತರದ ಮೂರುದಿನ ರಾಜಸಗುಣವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನೂ ಪೂಜಿಸಿ, ಕೊನೆಯ ಮೂರು ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಗುಣ ಸಂಪನ್ನಳಾದ ಮಹಾ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಆರಾಧನೆ ಮನುಷ್ಯನ ಊರ್ಧ್ವ ಮುಖ ಚಲನೆಯ ಪರಿಕ್ರಮವನ್ನೂ ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ, ತಮಸ್ಸು, ರಜಸ್ಸುಗಳ ಹಂತಗಳನ್ನು ದಾಟಿ, ಸಾತ್ವಿಕತೆಯನ್ನು ದೃಢೀಕರಿಸಿಕೊಂಡಾಗಲೇ ಮನುಷ್ಯನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಪೂರ್ಣಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಬದುಕಿನ ಯಾತ್ರೆೆಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಗುಣವನ್ನು ತಲುಪಿದಾಗ, ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನಲ್ಲಿನ ಹೀನ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಜಯ ಸಾಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಜಯವನ್ನು ಆಶ್ವಾದಿಸುವ ದಿನವೇ ವಿಜಯದಶಮಿ, ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಒಂಬತ್ತು ರಾತ್ರಿಗಳ ಆರಾಧನೆಯ ನಂತರ ಹತ್ತನೆಯ ದಿನವನ್ನು 'ವಿಜಯ ದಶಮಿ' ಎಂದು ಆಚರಿಸುವುದು.

ಪಾರಂಪರಿಕ ನಂಬಿಕೆಯ ಪ್ರಕಾರ ವಿಜಯದಶಮಿ ಎಂಬುದು ಶ್ರೀರಾಮ ರಾವಣನ ಮೇಲೆ ವಿಜಯ ಸಾಧಿಸಿದ ದಿನ; ಪಾಂಡವರು ಅಜ್ಞಾತವಾಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ, ಶಮೀವೃಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟಿದ್ದ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಪಡೆದು, ಗೋಗ್ರಹಣದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೌರವರನ್ನು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸಿದ ದಿನ. ಇಷ್ಟೂ ಅಲ್ಲದೆ, ವಿಜಯದಶಮಿಯಂದೇ ರಘು ಮಹಾರಾಜ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ದಿಂದ ಅಪಾರ ಸುವರ್ಣವನ್ನು ಪಡೆದನೆಂಬ ಪ್ರತೀತಿಯೂ ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ವಿಜಯದಶಮಿಯ ದಿನ ಶಮೀವೃಕ್ಷವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ- 'ಶಮೀ ಶಮಯತೇ ಪಾಪಂ, ಶಮೀ ಶತ್ರು ವಿನಾಶಕಂ ಅರ್ಜುನಸ್ಯ ಧನುರ್ಧಾರೀ, ರಾಮಸ್ಯ ಪ್ರಿಯದರ್ಶನಂ' (ಹೇ ಶಮೀ ವೃಕ್ಷವೇ, ನೀನು ಅರ್ಜುನನ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಧರಿಸಿರುವೆ; ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಪ್ರಿಯ ಜನರ ದರ್ಶನವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿರುವೆ; ನೀನು ಪಾಪಶಮನಳೂ, ಶತ್ರು ವಿನಾಶಕಳೂ ಆಗಿರುವೆ) ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶಮೀವೃಕ್ಷದ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಸಾದವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಪರಸ್ಪರ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಶುಭ ಕೋರುತ್ತಾರೆ. ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರಾಮಲೀಲಾ ಉತ್ಸವದ ಅಂಗವಾಗಿ ರಾವಣನ ಆಕೃತಿಯನ್ನು ಸುಡುವುದೂ ವಿಜಯದಶಮಿಯ ದಿನವೇ. ಮೈಸೂರಿನ ನವರಾತ್ರಿಯ ಆಚರಣೆ ನಾಡು-ನುಡಿಗಳ ಹಿರಿಮೆ ಗರಿಮೆಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ನಾಡಹಬ್ಬವೇ ಆಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನವರಾತ್ರಿ ಎಂಬುದು ಭಾರತೀಯರ ಶುಚಿ ಜೀವನ ದೃಷ್ಟಿಯ ದ್ಯೋತಕ. ಶುಭ ಪ್ರತೀಕ್ಷೆಯ ಸಂಕೇತ!

■ ವೈನತೇಯ

- ★ ವಿವಾಹಗಳನ್ನು ಹೊಗಳು. ಆದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗಿರು! -ಇಟಲಿ ಗಾಡೆ
- ★ ಇರು ಅಂದರ ಬರತೇನಂತ ಎದ್ದು ಹೊರಡಾವಾ, ಮಾರಿ ತೆಳಗ ಹಾಕಿಕೆಂದರ ಇದ್ದು ಬಿಡಾವಾ. -ದ.ರಾ.ಬೇಂದ್ರೆ
- ★ ನಾವು ಹೇಗೆ ನಡೆದುಕೊಂಡರೂ ಪ್ರಪಂಚದ ಜನರನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸುವುದು ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸ. ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾವುದನ್ನೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳದೆ, ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಕುದಿಲ್ಲದೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದೇ ನಮಗೆ ಉಳಿದಿರುವ ದಾರಿ. ಇದು ದೇವರನ್ನು ಅರಸುವ ದಾರಿ ಕೂಡ. -ವೀಣೆ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್
- ★ ಆರು ಹಿತ್ತವರು ಎಂದು ನಂಬಬೇಡ, ಯಾರಿಗಾರ್ಯಿಲ್ಲ ಆಪತ್ತು ಬಂದೊದಗಿದೆಡೆ! -ಕನಕದಾಸ
- ★ ವಚನ ಸಂಗೀತ ಸುಗಮ ಸಂಗೀತವಲ್ಲ. ಇದೊಂದು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಗೀತ. ವಚನಗಳನ್ನು ಚೀಜುಗಳಾಗಿ ಬಳಸಿ ರಾಗಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಬಹುದು. -ಸಿದ್ದ ರಾಮ ಜಂಬಲದಿನ್ನಿ

ಮಾತೇ ಮುತ್ತು

- ★ ಜನತೆಗೆ ನೀಡುವ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಪತ್ತಿಗಿಂತ ವಿವೇಕ ಸಂಪತ್ತು ಶ್ರೇಷ್ಠವೂ ಹೌದು, ಶಾಶ್ವತವೂ ಹೌದು. -ವೀರೇಂದ್ರ ಹೆಗ್ಗಡೆ
- ★ 'ಕಾಗೆಗೆ ಹಿರೇತನ ಕೊಟ್ಟರೆ ಕಚೀರಿ ತುಂಬಾ...' ಎನ್ನುವ ಗಾಡೆ ಮಾತನ್ನು ಕೆಳವರ್ಗಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸಬಾರದು. ಕೆಳ ಮನಸ್ಸಿನವರಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಬೇಕು. -ಅನುಭವಾಮೃತ
- ★ ದೈವವು ಅನುಕೂಲವಾಗಿದ್ದರೂ, ಪುರುಷ ಪ್ರಯತ್ನವಿಲ್ಲದೆ ಸುಖವಿಲ್ಲ. -ಆಚಾರ್ಯ ಸೋಮದೇವ
- ★ ಯಾರೊಬ್ಬನ ನೋವಿಗಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ದುಃಖಪಡುವರೋ ಅಂತಹವರ ನೋವು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು. -ಎಡ್ವಿನ್ ಅರ್ನಾಲ್ಡ್
- ★ ದೊಡ್ಡ ವನನಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಎಷ್ಟು ಸಣ್ಣ ತನಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು! ಎಷ್ಟು ಬಣ್ಣ ಬಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು! -ಎಲ್.ಬಸವರಾಜು

- ★ ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರವಾದ ಹೂವಿನಲ್ಲೂ, ಅದರದೇ ಆದ ಮುಳ್ಳಿರುತ್ತದೆ. -ಫಿಲಿಪ್ಪೀನ್ಸ್ ಗಾಡೆ
- ★ ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ನಮ್ಮ ಗಡಿಯಾರಗಳಿದ್ದಂತೆ; ಯಾವುದೂ ಒಂದೇ ಸಮಯ ತೋರಿಸದಿದ್ದರೂ, ಎಲ್ಲರೂ ಅವರವರ ಗಡಿಯಾರ ನಂಬುತ್ತಾರೆ. -ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರ್ ಪೋಪ್
- ★ ಬೆಳಕು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಗತ. ಆದರೆ ನಾವು ನಿಂತ ನೆಲ ಕುಸಿಯದಂತೆ ಎಚ್ಚರದಿಂದಿರಬೇಕು. -ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧೀಜಿ
- ★ ಎರಡು ಕಣ್ಣು ಇಲ್ಲದವನನ್ನು ನೋಡುವ ತನಕ ಒಕ್ಕಣ್ಣಿನವನು ದೇವರಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿರಲಾರ. -ಸೈಜೇರಿಯಾ ಗಾಡೆ
- ★ ಯಾರಿಗೆ ಹೊಲವೇ ಪ್ರಾಣಿಕ್ಕಂತ ಹೆಚ್ಚೋ, ಅವನ ಕೈಯಿಂದ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ನೆಲವನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಧರ್ಮವಲ್ಲ. -ಕೆ.ಎಂ.ಮುನ್ನಿ
- ★ 'ಹಿಡಿ ವಿವೇಕ 'ಕೊಡ' ಪಾಂಡಿತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಲೇಸು. -ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಗಾಡೆ